

Ա Ն Ա Պ Ա Տ ՈՒ Մ

(Պ Ա Տ Կ Ե Ր)

Աւագների անհուն, անծայր, անվերջ ովկիանոս:

Արեւի կիզիչ ճառագայթները շիկացրել են օդը եւ նա երերուն, հազիւ հաղնկատելի հոսանքներով լցւել է ամբողջ տարածութիւնը:

Դժուար է շունչ քաշել անգամ:

Աւագներից բարձրանում է հոսք գորշին եւ խոյն չքանում անշարժ, ծանրացած օդում:

Դեղին, պաղուն աւազի տակից տեղ տեղ երեւում են սատկած կենդանիների կմախքների սպիտակին տուող ոսկորները եւ գանկերը:

— Զը՛նգ... զը՛նգ... զը՛նգ, տարածւում է անապատի սուսունքի մէջ:

Եւ գառիկների իջնում է ցած կարաւանը:

Ուղտերի երկար շարքը նեղ թելով գծաւորում է հեռում:

Զանգերի տխուր, մեկամաղձոտ դողանջիւնը մի քանի ժամանակից դառնում է աւելի պարզ արճճի նման ծանր օգում:

Առաջին ուղտը, կարաւանի գլուխը, մօտենում է ովասիսին, սրի մօտ կարծես վախով կուտակուել են մի քանի վտիտ արմաւենիներ եւ փռշտոտ ձարխոտեր:

Ուղտը հեւալով չափեց:

Նրա օրինակին հետեւեց ամբողջ կարաւանը:

Սեւամորթ ֆալլահները սկսեցին վայր բերել բեռները, կանգնեցրին վրանները, ամրացուցին եռտանիները, կախ տուին

սեւացած կաթսաները եւ վառեցին խորոյկները:

Արեւը արդէն թեքւում էր դէպի տրեւմուտք. նրա երկներանդ ճառագայթները ոսկեգօծեցին անապատը:

Մութը ընկաւ գետին:

Խոյն եւ եթ, ինչպէս լինում է այդ հարաւում, հասաւ եւ գիշերը, եթերքի անհուն տարածութեան մէջ ցոլացին խոշոր, վառվռուն առողերը, երկնային այդ դարեւոր, մշտական կանթեղները:

Կարաւանը կամաց կամաց մտաւ քուն:

Երբեմն լսում էր յոգնած ֆալլահի քնաթաթախ հառաչանքը, շարժւող ուղտերի զանգակների մեղմ հնչիւնը: Եւ գալաշների երկար, սիրտ մաշող ունոցը:

★ ★ ★

Վրաններից մէկում գեռ վառւում էր լապտերը:

Նրա աղօտ լոյսը, թափանցելով վրանի ծածկոցից, շարժուն ցոլքով խաղում էր աւազի հատիկների վրայ:

Վրանի անկիւնում գոյնզգոյն փալատների վրայ նստած էր մի ջահիլ կին եւ սեւեռած խոշոր, տխուր աչքերը, պատած սիւրմէյով, լապտերի կրակին, լուռ տրուում էր իւր մի քիչ դուրս ցցուած, արեւառ ճակատը:

Նրա ոսկեայ դրամներից հիւսած մանեակը եւ նրա ձեռքերի եւ ոտքերի ապարանջանները նրա շարժումների միջոցին մեղմ զընգզընգում էին եւ կտրում էին վրանի սուսունքը:

Նրանից մի քիչ հեռու ծալապատիկ նստած էր մի ծերունի և ծխում էր. նրա երկար չիբուխի ծուխը օդակածեւ բարձրանում էր վերեւ:

Ծերունին ժամանակ առ ժամանակ ձգում էր չորացած հայեացքը ջահիլ կնոջը, նրա երեսին, գեղեցիկ պարանոցին եւ կիսամերկ ուսին:

— Ի՞նչ ես յօնքերդ կիտել:

Կինը ոչինչ չպատասխանեց:

— Ի՞նչու՞ չես պոկուում:

— Քուն չունեմ:

— Լուսաբացին կարաւանը ընկնում է ճանապարհ:

Կինը շարժեց ուսերով:

Ծերունին շտկեց բարձերը, յօրանջեց եւ կրկին գարձաւ կնոջը:

— Խելքդ գլուխդ հաւաքիր, ֆաթիմ, ես թոյլ չեմ տալ քեզ գլխիս օյիւններ խաղալ, աւես հա, մարտիկիս հարուածների տակ շան սատակ կ'անեմ եւ կամ կ'ուղարկեմ քեզ հօրդ մօտ եւ ամօթը, խայտառակութիւնը ցմահ կը ծածկէ քեզ:

— Ի՞նչ է մեղքս:

— Մեղքդ... դու փուչ ես, փուչ ոտքից գլուխ, այդ անիծած ֆուէնկների ու սուլնարանը Գահիրէյում փչացրեց քեզ:

— Այնտեղ սովորում էին եւ ուրիշները:

— Դու ընդդէմ մեր կրօնին... դու դարձել ես ֆրէնկ... այո՛... լի՛րք .. անամօթ. անիծուէր այն օրը, երբ քեզ կնութեան առի:

— Թող չաւնէիր... ինչո՞ւ հարիւր ոչ խար աւիր հօրս ու առիր ինձ:

— Լաւ է գոխք գնայի, լաւ է արժանի չլինէի Մահմէտի դրախտին... քեզ հետ ես կեանք չունեմ, խաւարել է օրս, արեւս:

— Աւելի շուտ իմը, աստմների միջով շշնչաց կ'ինը:

— Դու կորցրել ես նամուսդ. խօսում ես օտար աղամարդկանց հետ, լրբօրէն ծիծաղում ես, ժպտում... բենամուս...

Վրանում տիրեց լռութիւնը եւ այդ

ծանր լռութեան մէջ հանգիւում էին իրար մարդ ու կնոջ հայեացքները, լի ատելութեամբ, զգուսնքով եւ թշնամութեամբ:

Ծերունին երկար հազաց, տնքաց եւ պառկեց, քաշելով գլխին բրդեայ վերմակը:

Իսկ կինը անշարժ նստած էր, յառած տխուր աչքերը լապտերի լոյսին:

Ի՞նչ էր մտածում նա:

Անցեալի ո՛ր պատկերները անցնում էին նրա յիշողութեան մէջ:

Հայրական տունը, մայրը, փոքրիկ քոյրը, Գահիրէի դպրոցը, ընկերուհիները, եւ վերջապէս բարի հայրը, որ ծառայում էր ֆրանսիական դեսպանութեան մէջ, իբրեւ թարգման:

Օ՛, սքանչելի, երջանիկ օրեր:

Յետոյ մօլլան, մի ծերուկ, նրա հետ երկար փախաց, երթեւեկութիւն, խնջոյքներ, եւ այդ զգուելի ծերունին, ցաւոտ, միշտ արտասուող աչքերով, վերջ ի վերջոյ դարձաւ նրա ամուսինը:

Եւ նա, որ խելացնոր սիրում էր կտրիճ Օսմանին, նա աւամայ, ծնողների յորդորանքների աղաչանքների եւ ճնշման ազդեցութեան տակ, տեց իր համաձայնութիւնը եւ այժմ թափառում է անապատում կարաւանի հետ:

Ցերեկը նա տեսաւ Օսմանին կարաւանում եւ նրա հատուկորի խօսքերից իմացաւ, որ նա ուղտերով միացել է կարաւանին եւ վճռել է փախցնել նրան, ֆաթիմին:

— Այո գիշեր, երբ ծերուկը քնէ, գուրս եկ վրանից, շշնչաց Օսմանը:

Եւ այժմ կ'ինը սրտատրով մտածում է այդ մասին:

Անապատից համում էին խուլ ձայներ, հազիւ հազ լսելի, անորոշ հնչիւններ:

Այդ ուխտիսից հեռու, հեռու լաց էին լինում բորենիները, մռնչում էին քաղցած վագրերը եւ առիւծները:

Կինը ցնցեց, վեր կացաւ եւ գլխից վրանի մուտքին:

Նա բարձրացրեց կոշտ, բրդեայ վարագույրը եւ նայեց դուրս:

Աստղերը վաղուց մարել էին երկնքում եւ խաւարը կլանել էր ամէն ինչ:

Կինը վերադարձաւ իր տեղը, հանգացրեց լապտերը եւ շորերով մտաւ անկողին:

Վրանի սուսունքը դարձաւ աւելի ծանր ու խեղդիչ:

Միայն ծերունու խոմիոցը խանդարում էր այդ սուսունքը:

* * *

Անցաւ մի երկու ժամ:

Վրանի ծածկոցի փալասը, որի մօտ պառկած էր անքուն կինը, շարժւեց:

Դրսից մէկը զգոյշ շարժում էր փալասը:

Կինը նստաւ դռնակի վրայ եւ սկսեց մտիկ տալ:

Վրանի մօտ մէկը ծանր շնչում էր:

Կինը ոտքի կանգնեց, կռացաւ խռիւճիկով ամուսնուն եւ, համոզուելով որ նա հանգիստ քնած է, ոտքերի մասնների վրայ դուրս եկաւ վրանից եւ կորաւ գիշերուայ խաւարի մէջ:

— Ֆաթիմ, իմ լսյա արեւո...

— Վերջապէ՛ս, Օսման, սիրելիս...

Եւ կնոջ մերկ ձեռքերը փաթաթուեցին վրանի մօտ կանգնած երիտասարդի վզով:

Լսուեցան խեղդուած շշուկներ, փաղաքշանքներ, համբոյրներ:

— Այսօր կէսօրին կը մօտենանք Գահիրէին եւ ես կը փախցնեմ քեզ, Ֆաթիմ:

— Լա՛ւ, լաւ... Իսկ այժմ թող, գնամ. ժամանակ է. գարշելին կարող է զարթել:

— Մի բռպէ եւս...

— Ես վախում եմ...

Իսկ վրանում, դռնակի վրայ, լայն բացած աչքերով նստած էր ամուսինը:

Նա, որի ախանջը սովոր էր ըմբռնել անաստաի հազիւ հազ լսելի հնչիւնները, լսեց վրանի մօտ կանգնողների խօսքերը, շշուկը, եւ նրա շրթները ծամուեցին հրէշային ժպիտով:

Նա զգոյշ վեր կացաւ, հանեց բարձի տակից մի տուփ, բաց արեց եւ վրանի առանքից դուրս թողեց երկու փաթեթիկ օձ եւ կրկին պառկեց:

* * *

Լուսաբացին կարաւանը գարթեց:

Դեղին աւաղի վրայ ընկած էին երկու դիակ: Նրանց կրծքերի հազիւ նկատելի վէրքերից հոսած արիւնը մի քանի կարմիր կաթիլ էր սրսկել անաստաի ցուլուն աւաղի հիւլէների վրայ:

ԳԷՈՐԳ ԶՈՒԲԱՐ

Նոր Նախիջեւան